

Mirko Kolarić

U povodu 80-godišnjice rođenja i 45-obljetnice tragične smrti

Miroslav Vuk, Zagreb

Među prešućene i potpuno bojkotirane hrvatske skladatelje u proteklih 45 godina svakako treba ubrojiti Mirka Kolarića. Svjetska povijest glazbe od svojeg postanka do danas nikad i nigdje nije zabilježila ovako drsko i primitivno negiranje napora poštenoga i stručnog stvaralačkog rada glazbenika kakvo je zadesilo Mirka Kolarića, i to baš u Zagrebu, gdje je stekao visoku glazbenu naobrazbu i s uspjehom djelovao punih petnaest godina. S čuđenjem se i zgražanjem pitamo: što je skrivio taj čovjek i glazbenik? Odgovor je sasvim određen! Bio je silom prilika pripadnikom poraženih kojima se zatirao svaki trag čak i onda kada ničim nisu povrijedili ni svoje ni tuđe ljudsko dostojanstvo, kada se nisu ogriješili ni o jednu narodnu i međunarodnu pravnu normu. Kao domobranski glazbenik, a to je sav ljudski i politički "griješ" toga čovjeka, Kolarić je zajedno s desetinama drugih hrvatskih intelektualaca i stvaralaca poslan u arhiv prisilne amnezije svojih suvremenika, a dakako i potonjih naraštaja, kojima kao ime nije mogao ni govoriti ni svjedočiti, jer ga se nije čak ni spominjalo, a kamo li izvodilo. Jasno, zatirao se trag njegovoj umjetničkoj i pedagoškoj djelatnosti, ali i trag načinu na koji je skončao život; i to u slobodi, kada je povjerovao da je došao trenutak da nakon četverogodišnjeg otrgnuća od zavičaja posjeti u rodnome mjestu udovicu majku i zavičaj, jedno i drugo izvor svojih skladateljskih inspiracija. Uz Josipa Štolcera, Vinka Žganca, Miroslava Magdalenića, Josipa Vrhovskog, — Mirko Kolarić bio je još značajno ime glazbene kulture i stvaralaštva Međimurja. U trenutku svoga povratka majci i zavičaju Kolarić je imao iza sebe već tragično iskustvo Bleiburga, a čudom preživjevši masovni genocidni pokolj "pobjednika" nije ni slutio da ga zla kob očekuje na domaku njegova doma. Negdje oko 25. svibnja 1945. mučki je ubijen u Varaždinu kod dravskog mosta. Tu su se, naime, kobnoga dana i sata srele dva stara znanca iz zavičaja i Učiteljske škole, dva bivša domobrana od kojih je jedan već prešao na drugu obalu i poslije revnosnog domobranstva od pune četiri godine promijenio oznaku na kapi obojivši je petokrakom, a kako je tekao dijalog među njima možemo samo pretpostaviti po tragičnom ishodu u obližnjoj dravskoj šljunčari. Metkom i krvlju svoga poznanika, da za ovaj zvjerski odnos ne

upotrijebim riječ prijatelj, "pobjednik" je crvenilom krvi posvjedočio svoju odanost novoj vlasti i svojoj budućoj karijeri. Je li se radilo samo o mržnji, osveti, manifestaciji nadmoći ili čak strahu pred svjedokom koji nešto zna, teško je reći. Ostaje porazna činjenica da je likvidator kao učitelj točno znao koga uništava svojom likvidacijom i kakvo zlo i bol nanosi obitelji, rodnome mjestu Kolarićevu i glazbenoj kulturi Međimurja i Hrvatske. Bezumnik je realizirao i bogato naplatio svoje "herojstvo", a nesretni Mirko Kolarić ostao je u bezimnom grobu ponijevši u nj svoje nove, planirane ali nerealizirane glazbene ideje i teme. Među njima je i nedovršena opera *Krapinski sudec* na stihove Tomislava Prpića. Skladanje spomenute opere prihvatio se prije Miroslava Magdalenića. Od planirana četiri čina Kolarić je došao do kraja drugoga napisavši glasovirski izvadak. Tu je riječ o konkretnim materijalnim tragovima, a da o onome što je živjelo u dnu duše i srca darovita glazbenika i ne govorimo. To s razlogom možemo pretpostaviti, dakako na temelju plodne djelatnosti i 15-godišnjeg stvaralaštva. Sjećajući se tragične Kolarićeve sudbine, skromno se u ovom trenutku iskupljujemo kratkim životopisom i portretom glazbenika, kao i opširnom informacijom o njegovu radu, a s ciljem da to bude poticajem daljnjem istraživanju osobnosti i djela, jer se radi o pojavi koja zaslužuje i puno priznanje i dostojnu valorizaciju svojega opusa. Kolarić pripada krugu brojnih, prisilno prekinutih hrvatskih života i stvaralačkih poleta za koje bi doista trebalo ispisati doličan račun, ali i zato da bi sadašnji naraštaji u ogledalu prošlosti mogli prepoznati prava lica nekih svojih suvremenika koji se nisu stidjeli najbestijalnijih postupaka, sve pod krinkom sustava i ideologije, sakrivajući se pod maskom najveće pravde i humanosti.

A evo kratkoga, biografsko-portretnog krokija Mirka Kolarića.

Rodio se 2. studenog 1910. u Čakovcu od oca Matije, čizmara, i majke Marije r. Janošić, domaćice. U rodnome gradu završio je osnovnu i učiteljsku školu, a poslije po savjetu i nagovoru prof. Janka Slogara upisao se na

državnu muzičku akademiju u Zagrebu. Studirao je pjevanje, dirigiranje i kompoziciju. Kako je bio sin običnog građanina, za vrijeme studija se o sebi brinuo pretežno sam prihativši mjesto zborovođe hrvatskoga obrtničkog pjevačkog društva "NADA" u zagrebačkoj Kustošiji i hrvatskoga radničkog pjevačkog društva "SLOBODA" u Zagrebu. Upisom u državnu muzičku akademiju postaje i članom Ćirilo-Methodova kora, u kojem 1933. polaže ispite iz pjevanja i postaje pravi izvršni član — ispitani pjevač. U isto vrijeme na akademiji, kod prof. Borisa Komarevskog, polaže ispite

Mirko Kolarić

iz dirigiranja te je uskoro postavljen za korepetitora katedralnog zbora Ćirilo-Methodova kora i član upravnog odbora društva. Tijekom 1935. imenovan je članom Artističkog odbora, a zatim postaje članom ispitnog povjerenstva za kandidate pjevače. Iste godine 1. prosinca postavljen je za novog zborovođu dječakčkog zbora grkokatoličke sjemenišne mladeži u Zagrebu, a 1938. i prvim dirigentom katedralnog zbora. Od 1934. surađuje sa zagrebačkom radiostanicom i ta suradnja traje do kraja rata. U to vrijeme, 1934. počinje njegova suradnja i sa SKLADOM¹ i pjevačkom župom "Matija Gubec". Zbog svojih aktivnosti u skladanju za razne zborove i dirigentskim nastupima u vrijeme priprava za pjevačku smotru župe "Matija Gubec" (28. VIII. - 4. IX. 1938) Mirko Kolarić je izabran za glavnog dirigenta - šef dirigenta — svim dirigentima seljačkih pjevačkih društava H. S. P. Ž. MATIJA GUBEC². Tu dužnost obavljao je do rata i u izmijenjenim prilikama za vrijeme rata. Od 1938. do 1941. radio je kao učitelj pjevanja u nekoliko zagrebačkih škola i u privatnoj školi prof. Reizera u Samoboru. Od 1941. do kraja rata bio je profesor pjevanja na muškoj učiteljskoj školi u Zagrebu i u isto vrijeme glazbeni urednik na radiostanici te po sili zakona i kapelnik domobranske limene glazbe u Zagrebu.

Kao učenik učiteljske škole u Čakovcu često je, kao i Miroslav Magdalenić, svirao nedjeljom na orguljama pod nadzorom prof. Slogara poldanju misu. U to vrijeme još nije bio poznat široj kulturnoj javnosti iako je već tada imao preko 200 harmonizacija međimurskih pučkih napjeva i vlastitih skladbi za djecu. Poznat i priznat u čitavom Međimurju i šire postao je za vrijeme Euharistijskog kongresa u Čakovcu (24. do 26. VIII. 1935) kad se za vrijeme svečane liturgije na trgu ispred franjevačkog samostana i crkve pjavala njegova misa, skladana baš za tu svečanost. Pjevao je muški zbor crkvenog pjevačkog društva "Branimir" iz Čakovca pod dirigentskim vodstvom prof. Komarevskog, a na harmoniju je pratio autor.³ Iste godine doživio je u Čakovcu i zapažen uspjeh kao skladatelj i dirigent kad je sa zborom zagrebačke muzičke akademije u dvorani svratišta "Zrinski" nastupao sa skladbama isključivo domaćih međimurskih skladatelja.

O tom koncertu *Novosti* br. 152 iz 1935. pišu: "U priredbi Crvenog krsta održan je u rasprodanoj dvorani koncert (...) Najveći uspjeh polučila je Kolarićeva *Zelena Dobrava*, gdje se istakao bariton solo Šoštarko Dragutin i Magdalenićeva *Međimurje malo* sa lirskim solo tenorom g. Blažine. (...) Glavna zasluga za veliki uspjeh ovog vokalnog koncerta ide mladom domaćem kompozitoru Čakovčancu g. Kolariću Mirku, koji je i ravnao zborovima, pa mu je čakovečka publika zahvalna, što im je domaćom pjesmom priuštio jedan uistinu rijedak umjetnički užitak."

Od tog vremena Kolarićevo ime sve se češće čuje preko radija ili se nalazi u novinama, gdje ga glazbeni kritičari uvijek prikazuju kao vrlo uspješnog dirigenta i skladatelja.

U svibnju 1937. gostovao je katedralni Ćirilo-Methodov kor u Italiji, Francuskoj i Švicarskoj. Uz dirigenta Komarevskog zborom je dirigirao i Kolarić. Posebno uspjeti nastup imali su u papinoj ljetnoj rezidenciji Castel Gandolfo na izvanrednom koncertu za sv. Oca. Izvodile su se Kolarićeve skladbe: *Gospodi usliši i Iže heruvini*. Nakon izvedbe i zbor i kompozitora-dirigenta visoko općinstvo nagradilo je dugotrajnim pljeskom, a kritičar je napisao: "Uglađena je i gotovo instrumentalna srebrna jasnoća toga zbora", za Kolarića je posebno naglasio da može stati uz rame bilo kojeg dirigenta svjetskog glasa.

Redali su se tako nastupi sa sva tri zbora koje je Kolarić vodio i gostovalo se po svim većim hrvatskim mjestima i šire. Kritike su uvijek bile pozitivne pa je pred sam rat bio jedan od poznatijih i priznatih zbornskih dirigenata u Zagrebu. Kad je 1943. u Kustošiji bila izgrađena nova škola tad je 26. svibnja muški zbor "NADA" iz

Kustošije pod Kolarićevim vodstvom održao u novoj velikoj dvorani izvanredno uspjeti koncert duhovne glazbe. Izvodila su se djela Palestrine, O. di Lassa, J. S. Bacha, G. F. Händela, F. Dugana i M. Kolarića. Poslije koncerta razdragano općinstvo organiziralo je sveopće pučko slavlje. Upravo u Kustošiji sa zborom "NADA" Kolarić se vinuo do vrhunca kao zborovođa.

Uz sve profesionalne obveze našao je vremena i za pisanje stručnih članaka o glazbenim događajima i kritike. Spomenimo neke da bismo se uvjerali o njegovoj svestranosti u glazbenoj umjetnosti:

- *Duhovni koncert crkvenog pjevačkog društva "Branimir"*. Ćirilometodski vjesnik, 1/1933, 11/12, 72.
- *Veliki vokalni koncert Učiteljskog pevskeg zbora iz Ljubljane*. Ćir. vjes. 1/1933, 11/12, 72.
- *Koncert o dvjestopedesetoj godišnjici rođenja kompozitora Jeana Philippe Rameaua*. Ćir. vjes. 1/1933, 11/12, 73.
- *Vokalni koncert Seljačkog pjevačkog društva "Svačić" iz Jasenovca*. Ćir. vjes. 1/1933, 11/12, 73.
- *Akustika crkava i ukoliko ona utječe na a cappella pjevanje*. Ćir. vjes. 2/1934, 4, 39.
- *Međimurske pučke popijevke*. Hrvatska straža, 7/1935, 193, 7.
- *Koncert Wiener Sängerknaben zbora u Zagrebu*. Ćir. vjes. 5/1937, 10/12, III. itd. preko pedesetak različitih naslova i sadržaja vezanih uz zborove i zbornu literaturu.

Kolarićev skladateljski opus također je vrlo obiman i raznolik.

Naslove skladbi navodimo prema djelomičnom uvidu u njegovu glazbenu ostavštinu kao i prema podacima kojima raspolazem. Budući da uz naslove više skladbi nije naveo godinu skladanja niti ime tekstopisca, morat ću uz pokoji naslov te podatke izostaviti.

Skladbe i obrade narodnih napjeva za školsku mladež:

1. Hajdmo, dječice (riječi: Mato Tudurić)	za 1 glas
2. Vu našem vrteku (r. M. P. Miškina)	" 1 "
3. Lijepi moj vrtić (r. Narodne)	" 2 glasa
4. Oj kopina, kopina (r. narodne)	" 2 "
5. Sejaj, sejaj bažulek (r. narodne)	" 3 "
6. Oj sončece sončeno "	" 3 " ++
7. Vu toj Nemškoj zemljici (r. narodne)	" 3 "
8. Oj djevojko, ne varaj "	" 3 "
9. Budila majka "	" 3 "
10. Kukuvača kukuvala (r. narodne)	" 3 "
11. Ivanjska "	" 3 "
12. Babica se voze "	" 3 "

13. Fiolice moja	"	" 3 "
14. Dober vam večer	"	" 3 "
15. Tri dni mi je	"	" 3 "
16. Žilju moj pribili	"	" 3 "
17. Mi smo zgora Međimorja (r. narodne)	"	" 3 "
18. Lepi bregi (r. Florijan Andrašec)	"	" 3 "
19. Cico, mico (r. Luka Kujundžić Striko)	"	" 3 "

++ Od broja 5 do 18, sve popijevke obrađene su i za troglasni muški zbor "a cappella".

SKLAD br. 5/1939. objavio je četiri međimurske harmonizirane za troglasni dječji zbor "a cappella":

1. Kukuvača
2. Lepi bregi
3. Dil, dil duda
4. Kolo

Mješoviti zborovi "a cappella":

1. Vjerujem (r. liturgijske)
2. Blaga noći (r. Majerić)
3. Ružica sem bila (r. narodne)
4. Zimske su nam "
5. Žene idu na goste "
6. Si se logi zeleniju "
7. Večer, večer sjala (r. X X)
8. Zdravo Marijo (r. liturgijske)
9. Vidim, draga moja (r. narodne)
10. Zajahaću konja vrana (r. Pavao Prožeta)
11. Himna orača (r. Katica Filipović)
12. Hrvatska misa u ES-duru + orgulje
13. Imel sam pajdaša (r. Stjepko Ostroški) + tenor i glasovir.
14. Majčina dušica (r. Franjo Marković) + bariton i glasovir.
15. Meni zvoni (r. narodne) + bariton "a cappella".
16. Večernja molitva (r. X X) + glasovir.
17. Himna orača — za sedmeroglasni mješoviti zbor "a cappella".

U pjesmarici *Proljeće* 1941-1944. objavljene su za mješoviti zbor "a cappella":

18. Žene idu na goste	(riječi narodne)
19. Si se logi zeleniju	" "
20. Rescveti se ti	" "
21. Došel je došel telegraf	" "

Muški zborovi u rukopisu "a cappella":

1. Himna "NADE" (H.O.P.D. "NADA" u povodu 5-godišnjeg jubileja 1937), 4-glasna. (r. Spiridion Petranović)
2. Naj Hrvacka živi — 4-glasna (r. Tomislav Prpić)
3. Dober ti večer, draga — 3-glasna (r. narodne)
4. Hrvatska misa u ES-duru za 2, 3 i 4-glasni muški zbor i orgulje.

Skladbe objavljene u SKLAD-u 1932. (vlastita naklada)

1. Uspavanka — sopran solo, violina i glasovir. (r. Josip Kirin)
2. Vurica — sopran solo, violina i glasovir. (r. Josip Kirin)

Skladbe "a cappella" objavljene u SKLAD-u:

SKLAD br. 2/1937.

1. Dudaš — 6-glasni mješoviti zbor (r. narodne)

SKLAD br. 3/1937.

2. Vu mleki se hmivam — 4-glasni muški zbor + bariton solo (r. narodne)
3. Lepi bregi zeleni — 4-glasni muški zbor (r. Florijan Andrašec)
4. Falen bodi Jezuš Kristuš — 4-glasni muški zbor (r. narodne)

SKLAD br. 4/1937.

5. Temna mi je nočka — 5-glasni muški zbor (r. narodne)

SKLAD br. 6/1937.

6. Dudaš ' 3-glasni muški zbor (r. narodne)
7. Kaj se pripetilo — 4-glasni muški zbor (r. narodne)

SKLAD br. 4/1938.

8. Mi smo ljudi na mizini — 7-glasni mješoviti zbor (r. narodne)
9. Nadgrobnica — 4-glasni muški zbor (r. Spiridion Petranović)

SKLAD br. 1/1939.

10. Pred svetim Markom — 4-glasni muški zbor (r. Spiridion Petranović)

SKLAD br. 4/1939.

11. Protuletje — 8-glasni mješoviti zbor (r. narodne)
12. Moje selo — 8-glasni mješoviti zbor (r. I. Milošević)

SKLAD br. 6/1939.

13. Pjesma zahvalnica — 4-glasni muški zbor (r. Vlatko Vladislavljević)

SKLAD br. 9/1939.

14. Rođenje sunca — 7-glasni mješoviti zbor (r. Mihovil Pavlek Miškina)

SKLAD br. 1/1940.

15. Naša snaša — 4-glasni mješoviti zbor (r. narodne iz Bosne)

SKLAD br. 3/1940.

16. Čekamo dan — 5-glasni muški zbor (r. M. P. Miškina)

SKLAD br. 4/1940.

17. Večernica — 7-glasni mješoviti zbor (r. narodne prep. J. Požgaj)

SKLAD br. 5-6/1942.

18. Mi narod jesmo — 4-glasni muški zbor (r. Vladimir Nazor)

SKLAD br. 1-2/1944

19. Dober ti večer draga — 3-glasni muški zbor (r. narodne)
20. Mati zemlja — 7-glasni mješoviti zbor (r. Vinko Kos)

U vlastitoj nakladi objavio je 1939. skladbe "a cappella":

1. Dobra zemlja — 4-glasni muški zbor (r. Tomislav Prpić)
2. Međimurska rapsodija — 4-glasni muški zbor (r. narodne)
3. Žetva — za sopran solo i glasovir (r. Štefica Plank)
4. Pod grmom " " " (r. Mijo Stuparić)
5. Cuzeku " " " (r. M.P. Miškina)
6. Negda i denes " " " (r. Mijo Stuparić)

Ćirilometodski vjesnik objavio je 1937. (prilog 9) "IŽE HERUVINI" za 4-glasni mješoviti zbor "a cappella" i 1938. (prilog 11) "GOSPODI USLIŠI" za 4-glasni mješoviti zbor "a cappella".

U rukopisu se nalaze skladbe za 3-glasne dječje zborove "a cappella" i instrumentalne sastave: (najvjerojatnije iz 1939/40)

1. Metuljček
2. Protuletno drago vreme
3. Nabrala je jagode petrofke
4. Protuletna popevka
5. Nek odjekne

Kao Magdalenić, i Kolarić je između 1935-1940. skladao na međimurski narodni tekst *Romarsku* u čast M. B. Bistričke za mješoviti zbor u stilu renesansne polifonije kao i *Laetamini in Domino*. Osim toga napisao je dvadesetak preludija za orgulje, fugu u ES-duru 4-glasnu, u g-molu 4-glasnu, u Es-duru troglasnu. Zatim *Rondo* u G-duru (nedovršen), vjerojatno studentski rad i *Canzonu* za glas i glasovir u G-duru. (Ovo je najvjerojatnije didaktička skladba od 84 takta solmizacijskih vokaliza uz pratnju glasovira)

Opera *Krapinski sudec* već je spomenuta na početku prikaza. Mirko Kolarić je bio emotivno pod utjecajem međimorskog narodnog melosa i kajkavskog govora. Od devedesetak pronađenih i registriranih skladbi i obrada šezdesetak je skladano ili obrađeno na kajkavske autorske tekstove (Tomislav Prpić, Mihovil Pavlek Miškina, Mijo Stuparić, Štefica Plank, Vinko Kos, Josip Kirin, Stjepko Ostroški) ili na izvorne međimurske narodne tekstove.

Treba spomenuti i istaći i to, da su pojedini skladatelji nekoja Kolarićeva glazbena ostvarenja koja su ostala u rukopisu, kasnije kad njega više nije bilo među živima, prikazali kao svoja vlastita. Dvadesetak njegovih skladbi bilo je objavljeno u raznim školskim udžbenicima. Međutim, zbog toga što je na njega bez ikakva razloga i povoda digao ruku jednomni bezumnik pratila ga je ljaga tzv. nepodobnosti. Nikad i nigdje u hrvatskoj povijesti glazbe nije od 1945. do naših dana spomenuto ime profesora Mirka Kolarića. Prof. Josip Andreis, Dr. Krešimir Kovačević i drugi Kolarićevi vršnjaci, koji su stasali i surađivali s njime prije rata i za vrijeme rata znali su vrlo dobro što je sve Kolarić učinio u korist hrvatske glazbe i hrvatske glazbene kulture: bile su im dobro poznate sve njegove skladbe i stručni i znanstveni članci, osobno su pisali i povijest hrvatske glazbe, no nisu ni jednom jedinom riječju spomenuli Kolarićevo ime u svojim knjigama ili enciklopedijama, ali su spominjali imena koja u hrvatskom glazbenom produktivnom i reproduktivnom stvaralaštvu nisu Kolariću — da se tako izrazim — ni do gležnja. Tako je sada ovaj članak o Mirku Kolariću drugi poslije njegove tragične smrti. Istina, prije desetak godina muški oktet "Goranovci" (koji djeluje unutar zbora "Ivan Goran Kovačić" u Zagrebu) snimao je ploču kod Jugotona. Među djelima hrvatskih skladatelja snimljena je i skladba Mirka Kolarića. Kad se snimka uređivala za urezivanje na ploču bilo je rečeno dirigentu dr. Babušu da Kolarićeva skladba ne može ići, jer je on politički emigrant i snimak je bio bačen.

Jugotonovi ideološki jednomnici nisu našli Kolarićevo ime ni u jednoj poslijeratnoj enciklopediji, a isto tako ni u povijesti hrvatske glazbe pa su zaključili da je otišao

preko granice. Nisu znali da je ubijen s desne strane dravske obale kod varaždinskog mosta bez suda i suđenja, bez ljudski prihvatljiva razloga i da su njemu "Sošičku Jazovku" iskopali u jednoj od napuštenih šljunčara oko 25. svibnja sada već daleke 1945. Red bi bio da se hrvatska glazbena povijest pozabavi i Kolarićevim slučajem jer mu je, posebice ističem, ostala velikim dužnikom. Ovi pak reci, pisani u spomen 80-obljetnice njegova rođenja i 45-godišnjice mučeničke smrti neka budu skroman poticaj da se Mirku Kolariću u povjesnici hrvatske glazbe dade mjesto koje mu pripada.

BILJEŠKE:

1. "SKLAD", glazbena zadruga osnovana 1931. u Zagrebu sa zadaćom da štiti umjetničke i materijalne interese hrvatskih skladatelja, pjevačkih zborova i izdavača. "SKLAD" se zauzima za promicanje hrvatske zvorske literature. U okviru zadruge djelovala je i naklada koja je izdavala vokalne partiture i dionice, te kraće instrumentalne skladbe. Istim imenom imenovan je i glazbeni časopis koji je u Zagrebu kao dvomjesečnik izlazio od 1932. do 1941. i bio je glasilo istoimene zadruge, a nastao je spajanjem *Glazbenog vjesnika* (1927-1931) i zbornika *Hrvatska narodna pjesma* (1920-1931). Od 1938. do 1941. glavni urednik časopisa bio je Mirko Kolarić.
2. U sastavu *Hrvatske Seljačke Pjevačke Župe "Matija Gubec"* bila su ova Seljačka pjevačka društva: "Dr. Antun Radić", Okić; "Bosiljak", Čučerje; "Frankopan", Remete; "Garić", Draganci; "Graničar", Čazma; "Grozđ", Gornji Desinec; "Hrvatski seljak", Drenovbok; "Kopač", Mraclin; "Magdalenić" Bedekovčina; "Nova Zora", Lomnica; "Orač", Mala Mlaka; "Podravec", Gračani; "Prigorac", Markuševac; "Radić", Vrapče; "Sijač", Stupnik; "Sljeme", Šestine;
3. Podatke o tom dugujem g. Josipu Muncziju iz Čakovca pa mu se ovom prilikom najsrdačnije zahvaljujem.

"Hrvatsko liturgijsko vijeće i Institut za crkvenu glazbu trebali bi se više angažirati oko stvaranja i ažuriranja prave liturgijske popijevke, odgovarajućih napjeva i upotrebljivih melodija. Tek zajedničkim programiranim radom moći će se ostvariti velika želja Sabora i potreba naših liturgijskih zajednica, naime da na našim liturgijskim sastancima bolje i radosnije odzvanja raspjevana vjera, nada i ljubav svih sudionika."

(Iz razgovora s dr. F. Komaricom, banjalučkim biskupom. SvC. 1986., br.1,2 — str.3.)